

Romanç i romànic (i II)

En el nostre comentari anterior, havent plantejat el problema del significat, no recollit pels diccionaris, amb què fan servir alguns lingüistes el terme *romànic*, com a adjectiu i com a substantiu, citàvem alguns exemples extrets de treballs de Joan Bastardas, Sanchis Guarner i Joan Coromines, a través dels quals exemples podem mirar de definir aquest significat no catalogat.

Anàlogament al terme *romanç*, en alguns dels exemples que comentem s'usa el mot *romànic*, com a substantiu i com a adjectiu, per oposició al llatí. Així, Sanchis Guarner diu que *els gironins (...) ja no parlaven llatí sinó romànic*. I Coromines ens diu que *estem en presència d'una combinació (de mots) romànica (i no llatina)*. Però sembla evident que malgrat aquesta identitat d'oposició, el significat precis amb què és usat en les frases transrites el mot *romànic* no coincideix exactament amb el que atribuïm al mot *romanç*. Efectivament, com dèiem ahir, aquest mot era usat pels mateixos que parlaven una llengua romànica per a designar llur idioma vulgar, per oposició al llatí escolar que usaven, sia parlant sia escrivint, clergues, juristes, literats, etc. En canvi, l'oposició entre romànic i llatí, d'acord amb els textos indicats, fa més aviat referència al llatí com a llengua viva, és a dir, a la llengua que ja no era parlada, sinó pels qui l'havien apres a l'escola, quan el poble ja parlava romànic, precisament perquè era la seva prolongació. En alguns casos, doncs, cal entendre per *romànic* «llengua de transició» (entre el llatí i el català, el castellà, etc.), com

un recurs per a anomenar un parlar que hom no creu encara prudent d'anomenar *català*, *castellà*, etc., o bé, en un sentit més ampli, cadascuna d'aquestes llengües en llurs fases primitives; quan encara presentaven una dinàmica intensa de mutacions, de vacil·lació entre formes concurrents, de creació i selecció de recursos gramaticals, etc. Així mateix, hom dona al substantiu *romànic* un valor genèric, que afecta tota la Romània, car designa un fenomen que s'esdevingué, durant els mateixos segles, a tots els països de llengua romànica, tal com veiem en la frase de Coromines *Aquesta mena de generalitzacions són un fet banal en romànic*; és a dir, el conjunt de llengües romàniques en la fase de creació de formes de llenguatge.

No tots els lingüistes, però, recorren al substantiu *romànic*. Així, Badia i Margarit (*La formació de la llengua catalana*) usa sistemàticament *romanç* per a designar el parlar de transició entre el llatí i el català (o el francès): *l'incipient romanç...*, *...romanç que anava retirant cada vegada més a la llengua que hom identificaria amb la catalana...*, *el romanç (o català incipient)...* El mateix Badia, però, recorre a *romànic* adjectiu per a determinar una època posterior al llatí parlat (*Gramàtica catalana*, II, pàg. 241).

Vet aquí, doncs, una qüestió de terminologia lingüística que no fóra desenterrat que pensessin a resoldre amb exactitud i precisió els nostres repertoris lexicogràfics.